

**УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЗАЛІЗНИЧНОГО
ТРАНСПОРТУ**

Навчально-науковий центр гуманітарної освіти
Кафедра «Іноземні мови»

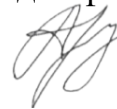
МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему: «Образ природи у творах Вальтера Скотта та Семюеля Колріджа»

Виконав:
студент групи 121-ППТГ-Д24
Овсянніков Б.О.

Науковий керівник:
кандидат філол. наук, доцент
Антонова В.Ф.

Рецензент:
кандидат філол. наук, доцент
Кравець О. М.

2026 рік
м. Харків

Український державний університет залізничного транспорту

ІНЦГО

Кафедра іноземних мов

Другий (магістерський) освітній рівень

Спеціальність 035 Філологія

Освітня програма: Професійний переклад у транспортній галузі

Затверджено на засіданні кафедри іноземних мов

Протокол № 10 від 22.05.2025 р.

Завідувач кафедри

Нешко С.І.

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТА

Овсяннікова Богдана Олександровича

Тема роботи: *«Образ природи у творах В.Скотта та С.Колріджа»*

Керівник роботи: *Антонова В.Ф., к.ф.н., доцент*

Строк подання студентом роботи: *12 січня 2026 року*

Дата видачі завдання: *22 травня 2025 року*

Анотація

Магістерська робота присвячена порівняльному аналізу образу природи у творчості Вальтер Скотт та Семюел Тейлор Колрідж в контексті англійського романтизму кінця XVIII – початку XIX століття.

Досліджено жанрово-стилістичні та функціональні особливості відтворення природи в прозі та поезії, проаналізовано категорію саблайм.

Використано порівняльно-історичний, типологічний і структурно-семантичний методи. Визначено спільні та відмінні риси романтичної поетики природи.

Ключові слова: англійський романтизм, образ природи, саблайм, жанр, поетика.

Abstract

The Master's thesis focuses on a comparative study of the image of nature in the works of Walter Scott and Samuel Taylor Coleridge within the framework of late eighteenth–early nineteenth-century English Romanticism.

The research examines genre-specific, stylistic, and functional aspects of nature representation in prose and poetry, with particular attention to the aesthetic category of the sublime.

Comparative-historical, typological, and structural-semantic methods are applied to identify shared and distinctive features of Romantic nature imagery.

Key words: English Romanticism, image of nature, sublime, genre, poetics.

ПЛАН

ВСТУП	3
РОЗДІЛ I	6
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ХУДОЖНЬОГО ОБРАЗУ ТА ОБРАЗУ ПРИРОДИ В АНГЛІЙСЬКОМУ РОМАНТИЗМІ	6
1.1. Поняття художнього образу у літературознавстві	6
1.2. Образ у поезії романтизму	8
1.3. Образ природи як естетична та філософська категорія	12
1.4. Образ природи в англійському романтизмі: особливості та функції	14
1.5. Висновки до розділу I	16
РОЗДІЛ II	18
ХУДОЖНІЙ ОБРАЗ ПРИРОДИ У ТВОРЧОСТІ ВАЛЬТЕРА СКОТТА	18
2.1. Роль природи у структурі художнього світу Вальтера Скотта	18
2.2. Аналіз функцій образу природи у романах Вальтера Скотта: «Айвенго» та «Роб Рой»	21
2.3. Висновки до розділу II	27
РОЗДІЛ III	29
3.2. Символічне і метафізичне осмислення природи у поезіях Колріджа	32
3.3. Мовно-стильові засоби творення образів природи у С. Т. Колріджа	36
3.4. Висновки до розділу III	43
РОЗДІЛ IV	45
ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ОБРАЗІВ ПРИРОДИ У ТВОРЧОСТІ ВАЛЬТЕРА СКОТТА ТА СЕМЮЕЛЯ КОЛРІДЖА	45
4.1. Спільні риси у відтворенні природи у В. Скотта і С. Колріджа	45
4.2. Відмінності у стилістичних прийомах у прозі та поезії доби романтизму В. Скотта та С. Колріджа	49
4.3. Висновки до розділу IV	52

ВИСНОВКИ	54
Список використаної літератури:	57

Вступ

Актуальність теми дослідження. Англійський романтизм, що зародився наприкінці XVIII століття, позначив собою кардинальний зсув у світосприйнятті та художній парадигмі європейської культури. Ключовий аспект – переосмислення ролі та образу природи. Від декоративного тла в естетиці класицизму природа трансформувалася в активний елемент художнього світу, наділений філософським, емоційним та символічним значенням. Це дослідження є актуальним, оскільки звернення до класичної спадщини романтизму дозволяє краще зрозуміти витoki сучасних екологічних дискурсів та літературних практик. Аналіз творчості Вальтера Скотта та Семюела Колріджа є особливо значущим, адже вони представляють два різні, але взаємодоповнюючі напрями романтичного світогляду: В. Скотт – майстер історичного реалізму, С. Колрідж – засновник ліричної балади та дослідник метафізичного. Порівняльний аналіз їхніх підходів до відтворення природи дозволяє виявити глибинні механізми функціонування романтичної естетики в різних жанрових формах.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Магістерська робота виконана в рамках науково-дослідної проблематики, що стосується вивчення історії зарубіжної літератури, поезики та стилістики літературних творів. Тема дослідження пов'язана з розробкою теоретичних засад аналізу романтичної літератури та екокритичних підходів до вивчення художнього тексту.

Мета і завдання дослідження.

Мета роботи – здійснити комплексний порівняльний аналіз образу природи у творах Вальтера Скотта та Семюела Колріджа, визначити спільні та відмінні риси його функціонування в різних жанрових парадигмах.

Для досягнення поставленої мети було визначено такі **завдання**:

1. Теоретично осмислити поняття «образ природи» та естетичні категорії романтизму (*саблайм*).
2. Проаналізувати функцію та стилістичні засоби відтворення природи у прозових творах Вальтера Скотта.

3. Дослідити роль та символічне наповнення образу природи у поезії Семюела Колріджа.

4. Здійснити порівняльний аналіз жанрово-стилістичних відмінностей та спільних рис у відтворенні природи у творчості обох авторів.

Об'єкт дослідження – образи природи у художніх текстах В. Скотта та С. Колріджа.

Предмет дослідження – жанрово-стилістичні та функціональні особливості відтворення природи у творчості В. Скотта («Роб Рой», «Айвенго», «Веверлі») та С. Колріджа («Поема про старого моряка», «Крістабель», «Кубла-Хан»).

Методи дослідження. У роботі використано комплекс методів:

- **Порівняльно-історичний метод** – для аналізу творчості письменників у контексті епохи англійського романтизму.
- **Порівняльно-типологічний метод** – для виявлення спільних та відмінних рис у використанні образу природи.
- **Структурно-семантичний метод** – для аналізу символічного наповнення образів та їхньої ролі у структурі тексту.
- **Описовий метод** – для систематизації та класифікації отриманих результатів.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що вперше в українському літературознавстві здійснено комплексне порівняльне дослідження образу природи у творчості В. Скотта та С. Колріджа з акцентом на жанрово-стилістичних відмінностях. Проаналізовано застосування категорії *саблайм* в епічному та ліро-епічному жанрах.

Практичне значення одержаних результатів. Матеріали та висновки роботи можуть бути використані при викладанні курсів історії зарубіжної літератури кінця XVIII – початку XIX століття, спецкурсів з романтизму, екокритики, а також при написанні курсових та дипломних робіт.

Структура роботи. Магістерська робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаної літератури (44 джерела). Загальний обсяг роботи – 61 сторінка.

Список використаної літератури:

1. Антонова, В. Ф., Нешко, С. І. Трансформація жанрового канона в творах В. Скотта і поетів-«лейкістів». Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна Серія «Філологія». Вип. 76. С.121–125.
2. Астаф'єв О. М. *Романтизм як тип художнього мислення*. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2007. С. 16-18.
3. Астаф'єв О. М. *Романтизм як тип художнього мислення*. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2007. 312 с.
4. Білецький Л. Основи української літературно-наукової критики / упоряд., авт. передм. та прим. М. М. Ільницький. — Київ: Либідь, 1998. 408 с.
5. Білик, Н. Д. Англійське середньовіччя у романі Вальтера Скотта «Айвенго»: літературознав. дослідж. / Н. Д. Білик. — 2-ге вид. — Київ : Веселка, 2008. 21 с. — (Урок літератури).
6. Білоус П. В. Теорія літератури. Київ: Академ. видав, 2013. — 328 с.
7. Бовсунівська Т. В. Український романтизм: теогонічна систематизація. Тернопіль: Крок, 2019. 216 с.
8. Денисюк І. О. Поетика українського романтизму. Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 1998. 246 с.
9. Забужко О. Хроніки від Фортінбраса. Київ: Факт, 1999. — 320 с. Леонід Білецький. — К.: Либідь, 1998. 408 с.
10. Колрідж С. Т. «Поема про старого мореплавця»; пер. з англ. А. Онишко. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Coleridge_Samuel_Taylor/Poema_pro_Staroho_Moreplavtsia.pdf
11. Москвичова Ю. Соціокультурні передумови виникнення романтизму: світоглядно-естетичні орієнтири. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. — 2020. — № 3. С. 139–144.

12. Образи-
концепти у поетичній творчості Шевченка // [Шевченківська енциклопедія:Т.4:М—Па](#): у 6 т. / Гол. ред. М. Г. Жулинський.. – Київ: Ін-т літератури ім. Т. Г. Шевченка, 2013. С. 612-655.
13. Овсянніков Б. О. Образ природи у творах Вальтера Скотта і Семюела Колріджа Людина, суспільство, комунікативні технології : матеріали XIII Міжнародної науково-практичної конференції (24 жовтня 2025 р.) / відп. за вип. І. В. Толстов. – Дніпро : Середняк Т. К., 2025. 238 с.
14. Овсянніков Б. О. Особливості пейзажної лірики С. Колріджа . Тези 85-ї студентської науково-технічної конференції (10–11 грудня 2025 р.). – Харків : Український державний університет залізничного транспорту, 2025. С. 757–758.
15. Пітерська О. В. Художній образ у сучасному науковому дискурсі. Філологічні науки. 2020. № 32. С. 50.
16. Романишин Н. І. Національна ідентичність в поезії англійського романтизму. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2021. 536 с.
17. Скотт В. «Айвенго»; пер. з англ. Д. Радієнко; передмова і прим. Н. Д. Білик; худож.-оформлювач О. А. Гугалова-Мешкова. – Харків: Фоліо, 2020. 476 с. – (Б-ка світ. літ.).
18. Скотт В. «Роб Рой»; пер. з англ. Ю. Корецький. – Львів: Видавництво дитячої літератури, 1988. 473 с. – (Шкільна бібліотека).
19. Ткаченко, А. О. Мистецтво слова: вступ до літературознавства: підручник / А. О. Ткаченко. – Київ : [Видавничий дім «Києво-Могилянська академія»], 2007. 448 с.
20. BBC Ukrainian. «Саме так називали Скотта...» – <https://www.bbc.com/ukrainian/features-58221419>
21. Bloom, H. *Samuel Taylor Coleridge*. New York: Chelsea House, 2002. 223p.
22. Burke E. *A Philosophical Inquiry into the Origin of Our Ideas of the Sublime and Beautiful*. London: Routledge, 1958, p. 18-25.

23. Cheyne, Peter. *Coleridge's Contemplative Philosophy*. Oxford: Oxford University Press, 2020. DOI: 10.1093/oso/9780198851806.001.0001.
24. Coleridge S. T. *The Rime of the Ancient Mariner // The Complete Poems*. New York: Penguin, 1997. P. 75-83
25. Coleridge, Samuel Taylor. "Christabel". Published under the direction of the Royal Society of Literature. London. 2003. URL: <https://ia801608.us.archive.org/24/items/christabel00coleuoft/christabel00coleuoft.pdf>
26. Coleridge, Samuel Taylor. "Kubla Khan". Published Fountain head press. URL: <https://www.fountainheadpress.com/expandingthearc/assets/coleridgekubla.pdf>
27. Coleridge, Samuel Taylor. *Biographia Literaria*. London: Rest Fenner, 1817. 309p.
28. Davies, J. *Romanticism and the Natural World*. Oxford: Oxford University Press, 2012. 400p.
29. Emerson R. W. *The Complete Essays and Other Writings* / Р. У. Емерсон. – New York : Library of America, 1971. 1216 p.
30. Hinchliffe, A. *Walter Scott and Romantic Naturalism*. London: Routledge, 2008. 260 p.
31. Hughes, D. *Imagination and the Natural World in Romantic Poetry*. New York: Palgrave, 2010. 263p.
32. Jacobus, Mary. *Romanticism, Writing, and Sexual Difference*. Oxford: Clarendon Press, 1989. 312p.
33. Kim, Paul Chi Hun. *The Notion of Nature in Coleridge and Wordsworth from the Perspective of Ecotheology*. PhD Thesis. University of Warwick, 2013. URL: <https://wrap.warwick.ac.uk/58443/>
34. Kramer, Lawrence. *Coleridge, Romanticism, and the Poetics of Imagination*. Cornell University Press, 1986. 315p.
35. Krasny K. A. *Imagery, affect, and the embodied mind implications for reading and responding to literature* /. URL: <http://handle.tamu.edu/1969.1/3274>

36. Levere, Trevor H. *Poetry Realized in Nature: Samuel Taylor Coleridge and Early Nineteenth-Century Science*. Cambridge University Press, 2009. 285p.
37. MacRae, D. *The Romantic Landscape in Scott's Fiction*. Cambridge: Cambridge Scholars Press, 1999. 245p.
38. Mitchell, R. *The Romantic Imagination*. Cambridge: Cambridge University Press, 2011. 338p.
39. Muirhead, J. H. *Coleridge as Philosopher*. London: Taylor & Francis, 1930. 287p.
40. Oliver S. *Walter Scott and the Greening of Scotland: Emergent Ecologies of a Nation*. Cambridge University Press, 2021. 220p.
41. Oliver, S. «Trees, Rivers, and Stories: Walter Scott and the Land» *The Walter Scott Club Blog*, 5 May 2016. 243p.
42. Reed, J. *Sir Walter Scott: Landscape and Locality*. London: Bloomsbury Academic, 2014. 198p.
43. Smoker, J. G. "Samuel Taylor Coleridge (1772– 1834) and Nature's Divine Participation: Reverence for the One and the Many in the Scientific and Poetic Imagination." *Religions*, vol. 15, no. 6, 2024. 641p.
44. Stafford, Fiona. *Local Attachments: The Province of Poetry*. Oxford University Press, 2010. 368p.
45. The Natural and the Spiritual Theme Analysis. *LitCharts*. URL: www.litcharts.com
46. Walter Scott's Place Reading, 1805–1816. *Taylor & Francis Online*. 2022. URL: www.tandfonline.com
47. Way(s) of Nature and Trans-Corporeality in "The Rime of the Ancient Mariner". *Academia.edu*. URL: www.academia.edu